

pedagogichna problema [Formation of managerial competence of the future education manager as a pedagogical problem]. *Psyhholoho-pedahohichni problemy sil's'koyi shkoly*. Vyp. 55. S. 246-252. [in Ukrainian]

10. Zhyhir, V. I. (2015). Intehratsiya zmistu pedahohichnoyi y upravlins'koyi pidhotovky maybutn'oho pedahoha yak menezhnera osvity[Integration of the content of pedagogical and managerial training of the future teacher as an education manager] *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniyi shkolakh: zb. nauk. pr. Zaporizhzhya: KPU.*, Vyp. 41 (94). S. 132-139. [in Ukrainian]

11. Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» (2017). [The Law of Ukraine "On Education"]: *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*, № 38-39, st. 380. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]

12. Zakon Ukrayiny Pro povnu zahal'nu serednyu osvitu (2020).[Law of Ukraine On Complete General Secondary Education]: *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> .[in Ukrainian]

13. Zyazyun, I. A. (2001). Priorytetni pryntsypy dydaktyky suchasnoyi profesynnoyi osvity [Priority principles of didactics of modern vocational education]. *Naukovi pratsi: zbirnyk. Mykolayiv: Vyd-vo MF NAUKMA.*, T. 13: *Pedahohika*. S. 11.[in Ukrainian]

14. Kurylo, O.Y., Savko, L.M., Solyanik, O.V. (2020). *Kompetentnist' menezhnera osvity: do sutnosti pytannya* [Competence of the education manager: to the essence of the issue]. URL : http://dspace.smsu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6663/1/Management_%20competence_%20of_%20the%20education%20manager_%20to%20the%20essence%20of_%20the%20question.pdf. [in Ukrainian]

15. Lavrent'yeva, O. O. (2013). *Napryamy y pidkhody do orhanizatsiyi metodolohichnoyi pidhotovky menezhnera osvity* [Directions and approaches to the organization of methodological training of an education manager]. *Narodna osvita: elektronne naukove fakhove vydannya*. Vyp. 2 (20). URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=518. [in Ukrainian]

16. Oleshko, P. (2018). *Formuvannya profesynnoyi kompetentnosti kerivnyka zakladu osvity v umovakh innovatsynoho osvitn'oho seredovyscha* [Formation of professional competence of the head of an educational institution in the conditions of an innovative educational environment]. URL : <http://surl.li/luvoz> . [in Ukrainian]

17. *Profesynna pidhotovka maybutnikh menezheriv osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu : kolektyvna monohrafiya* (2018). [Professional training of future education managers on the basis of a competence-based approach: a collective monograph] / [V. V. Boychenko, O. V. Byalyk, N.

V. Dudnyk, M. V. Kudla ta in.]; [za red. O. M. Kobernyaka]. *Uman' : Vizavi*. 330 s.

18. Levchenko, F. (2019). *Sutnist' ta vytoky kompetentnisnoho pidkhodu v osviti* [The essence and origins of the competence approach in education]. URL : <http://surl.li/mlrai> . [in Ukrainian]

19. Lynovyts'ka, O. (2014). *Osnovni funktsiyi osvity* [The main functions of education]. URL : http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/4245/1/Vird_2014_36_10.pdf

20. Marmaza, O. I. (2017). *Menedzhment osvitn'oyi orhanizatsiyi* [Management of an educational organization]. *Kharkiv: TOV «Shchedra sadyba»*. 126 s. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c842ee6e-98bf-45a2-b0c0-f212a4397449/content>. [in Ukrainian]

21. *Profesynnyy standart kerivnyka (dyrektora) zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity* (2021). [Professional standard of the head (director) of a general secondary education institution]. *Nakaz Mineonomiky Ukrayiny vid 17.09.2021r.* № 568-21. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Naka_z-568-zatverdzh_standartu_keriv_22.09.pdf. [in Ukrainian]

22. Sayuk, V. I. (2015). *Pedahohichni umovy rozvytku profesynnoyi kompetentnosti menezheriv osvity v instytuti pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity*. [Pedagogical conditions for the development of professional competence of education managers at the Institute of Postgraduate Pedagogical Education]. URL : <http://surl.li/mjzad>. [in Ukrainian]

23. Yahupov, V. (2022). *Tsinnisno-motyvatsynnyy komponent profesynnoyi kompetentnosti fakhivtsiv: metodolohichnyy aspekt* [Value and motivational component of professional competence of specialists: methodological aspect.]. *Visnyk Natsional'noho universytetu oborony Ukrayiny.* № 70(6). S. 207-219. URL : <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219>. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАРТАЛІШВІЛІ Леся Анатоліївна – аспірантка Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, заступник директора Департаменту освіти Полтавської міської ради.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх менеджерів освітньої галузі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MARTALISHVILI Lesia Anatoliyivna – Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko, PhD student. Department of Education of the Potava City Council, deputy director.

Scientific interests: professional training of future managers of the educational sector.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2023 р.

УДК 378.011.3-057.87:338.48(043.2)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-418-423

АКИМОВА Ольга Вікторівна –

доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6988-6258>

e-mail: sopogov@ukr.net

РОМАЩУК Ольга Ігорівна –

асистент кафедри методики навчання іноземних мов Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9091-5949>

e-mail: olga.garnik88@gmail.com

ДЯЧЕНКО Максим Олегович –
аспірант, Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7208-6472>
e-mail: dyachenkomax34@gmail.com

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуті різні аспекти проблеми розвитку логічного мислення як важливого компоненту педагогічної підготовки майбутнього учителя. Виписано вимоги до визначення понять, що схарактеризовані у державному стандарті України: сумірності; наявність лише суттєвих ознак, але таких, що дають змогу чітко відмежувати основне; нездатність спричиняти хибне коло; відсутність тавтології; відсутність заперечувальних ознак у визначенні. Доведено, що розвиток логічного мислення впливає на успішність навчальної діяльності студентів, на їх особистісно-професійний розвиток за умови дотримання дидактичних правил, а саме: чітку послідовність етапів заняття; акцентування на завданнях, котрі студенти мають виконати на заняттях або самостійно; наявність чіткої системи контролю й самоконтролю. У статті виокремлено позитивні результати інтерактивного навчання на розвиток логічного мислення, а саме це: інтенсифікація процесу засвоєння й творчого використання знань у процесі вирішенні професійних завдань; підвищення мотивації студентів до вирішення навчальних проблем; встановлення взаємозалежних ціннісних відносин з людьми, досвід діалогічної пізнавальної взаємодії, моральних комунікативних відносин; удосконалення професійної компетентності через включення здобувачів освіти в колективну діяльність; побудова системи контролю за засвоєнням знань й умінь в різних ситуаціях може будуватися на основі зворотного зв'язку. До переваг використання інтерактивних методів навчання у статті віднесено: встановлення толерантного освітнього середовища та корпоративного характеру спілкування; мотивування викладачем студентів до пізнавальної співпраці; нівелювання авторитарної позиції педагога; активне використання у навчанні творчого досвіду. Найбільш поширеними інтерактивними методами є такі: ситуаційні задачі, тренінги, прес-конференції, кейс-методи, майстер-класи, ігрове навчання, тестування, круглі столи, мультимедійні заняття, електронні методичні посібники тощо.

Ключові слова: логічне мислення, розвиток логічного мислення, підготовка майбутніх учителів; інтерактивне навчання; засоби інтерактивних технологій.

AKIMOVA Olha Viktorivna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vinnytsia Mykhailo
Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6988-6258>
e-mail: sopogov@ukr.net

ROMASHCHUK Olha Ihorivna –
assistant professor of foreign language teaching methods, Vinnytsia
State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9091-5949>
e-mail: olga.garnik88@gmail.com

DIACHENKO Maksym Olehovych –
Postgraduate, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7208-6472>
e-mail: dyachenkomax34@gmail.com

DEVELOPMENT OF LOGICAL THINKING OF FUTURE TEACHERS USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES

The article considers various aspects of the problem of developing logical thinking as an important component of the pedagogical training of the future teacher. The requirements for the definition of the concepts characterised in the state standard of Ukraine are listed: proportionality; the presence of only essential signs, but such that make it possible to clearly distinguish the main thing; the inability to cause a false circle; the lack of tautology; and the absence of objectionable features in the definition. It has been proven that the development of logical thinking affects the success of students' educational activities and their personal and professional development, provided that didactic rules are observed, namely: a clear sequence of lesson stages; emphasis on tasks that students have to complete in class or independently; and the presence of a clear system of control and self-control. The article highlights the positive results of interactive learning for the development of logical thinking, namely: intensification of the process of acquisition and creative use of knowledge in the process of writing professional tasks; increasing students' motivation to solve educational problems; establishment of interdependent value relations with people; evidence of dialogical cognitive interaction and moral communicative relations; improvement of professional competence through the inclusion of education seekers in collective activities; and the construction of a control system for the acquisition of knowledge and skills in a later situation based on direct feedback. The advantages of using interactive teaching methods in the article include: establishment of a tolerant educational environment and corporate nature of communication; teacher's motivation of students for cognitive cooperation; levelling the authoritarian position of the teacher; active use of creative experience in education. The most common interactive methods are the following: situational

tasks, trainings, press conferences, case methods, master classes, game training, testing, round tables, multimedia classes, electronic methodical manuals, etc.

Key words: logical thinking; development of logical thinking; training of future teachers; interactive learning; means of interactive technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реформування системи вищої освіти України визначається тенденціями світової глобалізації, інтеграції у всіх сферах суспільного життя та тенденцією цифровізації. Підвищення вимог до підготовки майбутніх учителів пов'язано з упровадженням особистісної гуманістичної парадигми, використанням розвивального, проблемного та евристичного навчання, що дозволяє формувати професійне мислення, самостійність, креативність та рефлексивність майбутніх вчителів задля вирішення професійних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми розвитку логічного мислення майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій вивчали вітчизняні науковці: С. Сисоєва (інтерактивні технології навчання дорослих); Д. Остапчук, Н. Мирончук (інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах); Н. Мисліцька (формування культури логічного мислення як важливий компонент методичної підготовки майбутнього учителя); О. Деркач, Р. Чепок (впровадження інтерактивних технологій на заняттях з професійно спрямованих предметів); В. Староста (технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація); О. Пехота (індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя); Т. Сердюк (інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів).

Мета статті: аналіз різних шляхів розвитку логічного мислення майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблему формування культури логічного мислення як важливого компоненту педагогічної підготовки майбутнього учителя досліджувала Н. Мисліцька, яка зазначає, що у формальній логіці виокремлюють такі види неявних визначень, як: «визначення через відношення до протилежного»; «остенсивні визначення», або вказівки; опис, що містить вказівку на зовнішні ознаки предмета; характеристика, як вид визначення через розкриття суттєвих відмінних ознак; відмінність, що полягає у підпорядкуванні відмінних якостей і властивостей; порівняння, сутність котрого полягає у співставленні поняття з іншими. Авторка виокремила вимоги до визначення понять, що виписані у державному стандарті України: 1) сумірність, що означає сумірність поняття до визначення, тобто належність всіх видових понять до визначення, що формує його зміст; 2) наявність лише суттєвих ознак, але таких, що дають змогу чітко відмежувати основне поняття від суміжних та відобразити його спільність; 3) нездатність спричинити хибне коло: одне поняття не можна визначати через інше; 4) відсутність тавтології; 5) відсутність заперечувальних ознак у визначенні [1, с. 27].

О. Деркач, Р. Чепок, досліджуючи проблему розвитку логічного мислення студентів через використання інтерактивних технологій, зазначають, що вивчення фахових дисциплін передбачає розуміння студентами основних понять дисципліни та уміння ними користуватися, наявність навичок доводити, класифікувати, аналізувати, систематизувати навчальну інформацію, що потребує розвиненого логічного мислення. Розвиток логічного мислення, на думку авторів, впливає на успішність навчальної діяльності студентів, на їх особистісно-професійний розвиток та в цілому на ціннісну орієнтацію студента на досягнення результатів. Автори роблять висновок про необхідність цілеспрямованого розвитку логічного мислення у студентів та доводять, що можливості для цього закладені у структурі та логіці побудови навчальної дисципліни, виборі ефективних технологій, форм та методів навчання. Ефективність цілеспрямованого розвитку логічного мислення студентів залежить від дотримання дидактичних правил, а саме: чіткої послідовності етапів заняття; акцентування на завданнях, котрі студенти мають виконати на заняттях або самостійно; наявність чіткої системи контролю й самоконтролю [2].

На значенні інтерактивного навчання наголошують вітчизняні науковці. Так, С. Сисоєва зазначає, що інтерактивність навчання набуває нині важливого значення, що зумовлено: демократизацією суспільства, що характеризується суб'єктивними й партнерськими відносинами, що передбачає перехід від алгоритмізованих форм і технологій до проблемних, розвивальних, евристичних, пошукових, дослідницьких, котрі забезпечують пізнавальну мотивацію, передумови для самореалізації; активності всіх учасників освітнього процесу. Важлива роль у вирішенні поставленої проблеми належить застосуванню продуктивних форм педагогічної взаємодії, котрі спрямовані на створення стимулюючої освітньої атмосфери та виявлення поваги до студента; на забезпечення якості вищої освіти, зорієнтованої на творчий й інтелектуальний розвиток особистості, набуття студентами професійних компетентностей, здатності до інноваційної діяльності та самовдосконалення упродовж життя [3, с. 24].

С. Сисоєва потрактовує поняття «інтерактивне навчання» як: навчання, що побудоване на дидактичній взаємодії студента з освітнім середовищем; як навчання, що засновано на психологічній взаємодії; як навчання, що передбачає організацію процесу пізнання, що відбувається у спільній діяльності через діалог. Інтерактивне навчання визначається автором як спосіб організації їх пізнавальної діяльності, що відбувається з урахуванням інтересів, професійного досвіду у формах партнерської взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Інтерактивне навчання спрямоване на спільний процес пізнання, набуття

знань, умінь й навичок, здобуття фахових компетентностей у спільній навчальній діяльності через діалог, полілог студентів-викладачів, а також через дидактичну взаємодію з навчальним середовищем, що забезпечує розвиток пізнавальної мотивації і моделює освітню реальність. До позитивних результатів інтерактивного навчання з метою розвитку логічного мислення автор відносить: інтенсифікацію процесу засвоєння й творчого використання знань у процесі вирішенні професійних завдань; підвищення мотивації студентів до вирішення навчальних проблем; встановлення взаємозалежних ціннісних відносин з культурою, людьми, досвід діалогічної пізнавальної взаємодії, моральних комунікативних відносин; удосконалення професійної компетентності через включення здобувачів освіти в колективну діяльність; побудова системи контролю за засвоєнням знань й умінь в різних ситуаціях може будуватися на основі зворотного зв'язку [3, с. 28].

Д. Остапчук, Н. Мирончук, що досліджували проблему використання інтерактивних методів навчання у закладах вищої освіти, зазначають, що інтерактивні технології включають різноманітні методи: неситуативні, або діалогові; ситуативні, або ігрові (імітаційні та неімітаційні) та неігрові (аналіз педагогічних ситуацій та їх моделювання) методи навчання. Інтерактивне навчання передбачає взаємонавчання (групове, колективне, навчання у співпраці) засобами суб'єкт-суб'єктного навчання. Саме у процесі колективної діяльності й дидактичного спілкування студенти вирішують професійні завдання, висловлюють критичні думки, приймають ефективні рішення, беруть участь у дискусіях; моделюють різноманітні педагогічні ситуації, набуваючи професійного досвіду через включення в життєві та освітні ситуації; навчаються вибудовувати конструктивні взаємини у студентській групі, уникати конфліктів, шукати компроміси, розвивати навички дослідницької та проєктної діяльності, виконання творчих робіт. До переваг використання інтерактивних методів навчання у закладах вищої освіти є: встановлення толерантного освітнього середовища та корпоративного характеру спілкування; мотивування викладачем студентів до пізнавальної співпраці; нівелювання авторитарної позиції педагога; активне використання у навчанні творчого досвіду. Найбільш поширеними інтерактивними методами є такі: ситуаційні задачі, тренінги, прес-конференції, кейс-методи, майстер-класи, ігрове навчання, тестування, круглі столи, мультимедійні заняття, електронні методичні посібники тощо [4, с. 142].

В. Староста проаналізував погляди дослідників та виокремив основні характеристики інтерактивних методів й технологій, здійснив узагальнення типових ознак методів інтерактивного навчання, виокремив особливості інтерактивного навчання у закладах вищої освіти, до котрих автором віднесено такі положення: метою інтерактивного навчання є навчання студентів логічному мисленню, самостійності; вирішенню теоретичних та практичних педагогічних задач, моделюванню освітніх ситуацій; організаційні

форми інтерактивного навчання максимально спрямовані на активній діяльності самих студентів; передбачається організація рольових ігор, спільне розв'язання проблем тощо; інтерактивні технології є ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності студентів, формування їх креативності, продуктивності пізнавальної діяльності [5, с. 235].

До основних вимог технологічності, за якими здійснюються педагогічні технології О. Пехота відносить наступні: концептуальність; системність, логіка процесу, цілісність; керованість, можливість діагностики й проєктування освітнього процесу; варіювання засобів і методів задля корекції результатів; ефективність, оптимальність інтерактивної методики; гарантування стандарту навчання; відтворюваність та алгоритмізація [6, с. 140].

Т. Сердюк, яка досліджувала інтерактивні технології як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів закладів вищої освіти запропонувала класифікацію інтерактивних технологій за такими критеріями: за *дидактичною метою*: розвивальні, інформаційні, дієво-практичні, особистісні, креативні, компетентні сні; за *формою організації* пізнавальної діяльності: колективні, групові, парні, індивідуальні; за домінуючими методами навчання: дослідницькі, проблемні, пошукові, інформаційні, імітаційно-ігрові; за домінуючими засобами навчання: техноорієнтовані та гомо орієнтовані [7, с. 8].

М. Проценко пропонує такі закони логіки, відповідно до котрих має будувати освітній процес: *закон тотожності* – зміст і обсяг думки повинні бути чітко визначені і залишатися незмінними; *закон суперечності* – дві протилежні думки про один предмет не можуть бути істинними в один час; *закон виключеного третього* – з двох суперечливих суджень одне є хибним, друге – неодмінно є істинним; *закон достатньої підстави* – виражає вимогу доказовості і аргументованості мислення було [8, с. 36].

Н. Волкова, яка досліджувала проблему використання інтерактивних технологій навчання у вищій школі, виокремлює головні *вимоги* до ефективного навчання у форматі інтерактивної технології, це: *позитивна дидактична взаємодія* – студенти мають розуміти, що спільна пізнавальна діяльність є більш ефективною, ніж індивідуальна; *неопосередкована взаємодія* – здобувачі освіти мають бути у тісному контакті між собою; *індивідуальна відповідальність* – кожен студент має бути відповідальним за результати навчання та надавати допомогу іншим; *розвиток навичок спільної роботи* – студенти мають здобути навички міжособистісних відносин, необхідні для продуктивної пізнавальної діяльності; *оцінка роботи* – групова робота передбачає однак індивідуальне оцінювання [9, с. 47].

Автор рекомендує при реалізації інтерактивних технологій спиратися на педагогічні принципи. *Принцип гуманізації*, котрий означає спрямованість вищої освіти на розвиток суб'єктних відносин всіх учасників освітнього процесу, виховання у студентів національної гідності. Сутність його автор визначає як надання пріоритету

загальнолюдським цінностям за умови орієнтації освітнього процесу на особистісну позицію студента, побудови навчального процесу на основах діалогічних відносин, взаємоповаги викладачів і студентів, визнання їх рівноправності. *Принцип індивідуальної підтримки*, котрий передбачає можливість створення індивідуальної траєкторії для студентів, регулювання темпу вивчення матеріалу. Такий підхід може реалізуватися засобами створення ситуацій успіху, зацікавлення в успіхах студента. *Принцип інтерактивності* забезпечує презентацію визначеної проблеми, при цьому передбачає активність самих студентів, обмін думками, набуття навичок роботи в команді та взаємодіяти в групі. Цей принцип забезпечує реалізацію діалогічну взаємодію, самореалізацію у спільній пізнавальній діяльності по вирішенню професійних і освітніх завдань. *Принцип діалогізації* виявляється у переважанні діалогу у дидактичній взаємодії, набутті студентами вмінь критичного ставитися до отриманої інформації, розумінні позиції співрозмовника. *Принцип толерантності* передбачає доброзичливе ставлення до співрозмовників, терпиме ставлення до протилежних поглядів, узгодження різнорідних інтересів, переважно методами переконання [9, 86].

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Таким чином, розвиток логічного мислення майбутніх учителів найбільш ефективно здійснюється засобами інтерактивних технологій. Перспективними шляхами розвитку логічного мислення є ознайомлення студентів з теоретичними засадами формальної логіки, набуття ними навичок визначення понять, аналізу та синтезу теоретичних положень. Перспективними напрямками подальших досліджень може бути вивчення питання розвитку культури логічного мислення студентів, розвитку сучасної концепції розвитку логічної культури та обґрунтування педагогічних умов ефективного розвитку логічного мислення майбутніх учителів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мисліцька Н. А. Формування культури логічного мислення як важливий компонент методичної підготовки майбутнього учителя фізики. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогічна.* 2013. Вип. 19. С. 26–28.
2. Деркач О., Чепок Р. Впровадження інтерактивних технологій на заняттях з професійно спрямованих предметів URL : [http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1360/1/29%20\(1\).pdf](http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1360/1/29%20(1).pdf).
3. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
4. Остапчук Д., Мирончук Н. М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 140–143.
5. Староста В. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2019. № 1 (64). С. 230–237.

6. Пехота О. М. Індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. К., 1997. 430 с.

7. Сердюк Т. В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09. Кривий Ріг, 2010. 20 с.

8. Логіка: посібник для студентів вузів / М. Г. Проценко. Суми, 2005. 252 с.

9. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

REFERENCES

1. Myslitska, N.A. (2013). Formuvannya kultury lohichnoho myslennia yak vazhlyvyi komponent metodychnoi pidhotovky maibutnoho uchytelia fizyky [Formation of a culture of logical thinking as an important component of methodical training of a future physics teacher]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seria: Pedahohichna.* 19. S. 26–28. [in Ukrainian]
2. Derkach, O., & Chepok R. Vprovadzhennia interaktyvnykh tekhnolohii na zaniattiakh z profesiino spriamovanykh predmetiv [Implementation of interactive technologies in classes on professionally oriented subjects]. URL: [http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1360/1/29%20\(1\).pdf](http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1360/1/29%20(1).pdf). [in Ukrainian]
3. Sysoieva, S. O. (2011). Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh: navchalnometodychnyi posibnyk [Interactive technologies for teaching adults: educational methodical guide]. NAPN Ukrainy, In-t pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh. K.: VD «ЕКМО». 324 s. [in Ukrainian]
4. Ostapchuk, D., & Myronchuk, N. M. (2014). Interaktyvni metody navchannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Interactive methods of learning in higher educational institutions]. *Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom : zbirnyk naukovykh prats.* Zhytomir: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. S. 140–143. [in Ukrainian]
5. Starosta, V. (2019). Tekhnolohii interaktyvnoho navchannia: sutnist, klasyfikatsiia. [Interactive learning technologies: essence, classification]. *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky.* № 1 (64). S. 230–237. [in Ukrainian]
6. Piekhota, O. M. (1997). Indyvidualizatsiia profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia [Individualization of teacher's professional and pedagogical training: dissertation]. : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. K. 430 s. [in Ukrainian]
7. Serdiuk, T. V. (2010). Interaktyvni tekhnolohii navchannia suspilnykh dystsyplin yak zasib aktyvizatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv I–II rivniv akredytatsii [Interactive technologies for teaching social disciplines as a means of activating the educational and cognitive activity of students of higher educational institutions of the I-II levels of accreditation]. : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.09. Kryvyi Rih, 20 s. [in Ukrainian]
8. Protsenko, M. H. (2005). Lohika : posibnyk dia studentiv vuziv. [Logic: a guide for university students]. 252 s. [in Ukrainian]
9. Volkova, N. P. (2018). Interaktyvni tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk [Interactive learning technologies in higher education: educational and methodological manual]. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia. 360 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

АКИМОВА Ольга Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: розвиток логічного мислення майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій.

РОМАЩУК Ольга Ігорівна – асистент кафедри методики навчання іноземних мов Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: розвиток логічного мислення майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій.

ДЯЧЕНКО Максим Олегович – аспірант, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: розвиток логічного мислення майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

AKIMOVA Olha Viktorivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: development of logical thinking of future teachers using interactive technologies.

ROMASHCHUK Olha Ihorivna – assistant professor of foreign language teaching methods, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi.

Scientific interests: development of logical thinking of future teachers using interactive technologies.

DIACHENKO Maksym Olehovych – Postgraduate, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: development of logical thinking of future teachers using interactive technologies.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2023 р.

УДК 37.018.1(477-65-21)"19"

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-423-428

ВАСЮТИНСЬКА Єлена Артурівна –

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3967-0269>

e-mail: lenar@i.ua

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ЄВРЕЙСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЄЛИСАВЕТГРАДСЬКІЙ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто особливості діяльності приватних єврейських навчальних закладів на Єлисаветградщині на початку ХХ століття.

З'ясовано, що в історії розвитку системи освіти на Єлисаветградщині на початку ХХ ст. вагома роль належала громадськості міста, приватній ініціативі щодо відкриття навчальних закладів приватного спрямування. Приватні єврейські навчальні заклади стали одними з найкращих навчальних закладів в Херсонській губернії. Вони вирізнялися серед інших освітніх інституцій краю оригінальними підходами до організації навчально-виховного процесу, прекрасним підбором висококваліфікованих педагогів та класних наставників, користувалися певною свободою творчості при виборі методів та прийомів навчання та виховання.

Провідною ознакою формування системи приватної єврейської освіти на Єлисаветградщині була її соціально-педагогічна значущість, яка характеризувалася співвідношенням педагогічних цілей з методами, внутрішнім розпорядком, змістом і управлінням навчальним процесом у приватних навчальних закладах.

Необхідно відзначити активність громадської ініціативи щодо доповнення змісту навчання в єврейських приватних навчальних закладах розвиваючим, гуманітарним та практичним напрямками.

З'ясовано, що ці приватні освітні інституції користувалися популярністю серед населення. Вони приваблювали учнів ефективною організацією навчально-виховного процесу, що забезпечувала якісну освіту. Незважаючи на те, що в цих установах панувала суворая дисципліна, беззаперечний авторитет викладача і класного наставника, освітній процес будувався на взаємному довірі і повазі до особистості. Одним із педагогічних впливів на вихованців був приклад учителів та вихователів у ставленні до своїх професійних обов'язків. Навчально-виховний процес у приватних навчальних закладах базувався на чіткому дотриманні правил поведінки.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні основних напрямків розвитку професійної освіти в середовищі євреїв Єлисаветградщини.

Ключові слова: Єлисаветградщина, євреї, навчальні заклади, приватні єврейські навчальні заклади.

VASIUTYNSKA Yelena Arturivna –

a teacher of the Foreign Languages Department of "Specialists' Training For Pre-Trial Investigation Units" Faculty

of the Donetsk State University of Internal Affairs

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3967-0269>

e-mail: lenar@i.ua

ACTIVITIES OF PRIVATE JEWISH EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN ELIZABETH HRADSHKY AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

The article examines the peculiarities of the activity of private Jewish educational institutions in the Yelisavetgrad region at the beginning of the 20th century.

It was found that in the history of the development of the education system in the Yelisavetgrad region at the beginning of the 20th century, an important role belonged to the public of the city, the private initiative to open educational institutions of